

Financování a ekonomické řízení

Rozhodování o veřejných výdajích

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost

Název projektu: Inovace magisterského studijního programu Fakulty ekonomiky a managementu

Registrační číslo projektu: CZ.1.07/2.2.00/28.0326

Obsah:

1. Veřejné výdaje,
2. Členění veřejných výdajů,
3. Klasifikace veřejných výdajů,
4. Příčiny růstu veřejných výdajů,
5. Efektivnost veřejných výdajů a její měření,
6. Měření efektivnosti veřejných výdajů - metody.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

1. Veřejné výdaje

Veřejné výdaje – tok finančních prostředků, které jsou v rámci veřejné rozpočtové soustavy alokovány na realizaci fiskálních funkcí státu na principu nenávratnosti a neefektivnosti.

1. Veřejné výdaje

Veřejné výdaje tvoří:

- finanční prostředky;
- veřejné výdajové projekty,
- veřejné výdajové programy.

1. Veřejné výdaje

K tomu, aby vláda plnila svou úlohu, která jí byla určena voliči, musí, kromě jiného:

- ☐ vybrat ekonomiky přiměřeným způsobem a v dostatečné výši zdroje,
- ☐ odpovědně, účelně a efektivně je alokovat a využít.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

1. Veřejné výdaje

Hlavní otázky, které souvisí s vymezením veřejných výdajů:

- A. Co zahrnují (podstata)?
- B. Na co by měly být vynaloženy (účel)?
- C. Jaký by měl být jejich objem (kolik)?
- D. Z jakých zdrojů jsou kryty (z čeho)?
- E. Jaké jsou důsledky veřejných výdajů (efekty)?

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

2. Členění veřejných výdajů

Dvě velké skupiny výdajů:

- tzv. vládní výdaje (G),
- transfery (Tr).

Vyjádřeno matematicky platí:

$$VV = G + Tr$$

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

2. Členění veřejných výdajů

Vládní výdaje (G) dělíme na:

- vládní výdaje spotřebního charakteru (G_c),
- vládní výdaje investičního charakteru (G_i).

Transfery - specifické veřejné výdaje.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

2. Členění veřejných výdajů

Podle způsobů a důsledků alokace veřejných výdajů je můžeme rozdělit na:

- o alokační výdaje
- o redistribuční výdaje
- o stabilizační výdaje.

2. Členění veřejných výdajů

Alokační výdaje jsou výdaje na nákupy zboží a služeb.

Redistribuční výdaje zahrnují zejména *peněžní transfery* (T_r) různým subjektům.

Transfery

- účelové, neúčelové **dotace, příspěvky**,
- plošné, adresné **dávky**.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

2. Členění veřejných výdajů

Redistribuční výdaje zahrnují zejména *peněžní transfery* (T_r) různým subjektům.

Dotace se poskytují ve formě:

1. běžných dotací,
2. kapitálových (investičních) účelových dotací.

Stabilizační výdaje:

- nástrojem financování cílů stabilizační fiskální politiky.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

3. Klasifikace veřejných výdajů

Klasifikace veřejných výdajů

- ☐ domácí - rozpočtová skladba,
- ☐ zahraniční - klasifikace Mezinárodního měnového fondu (MMF) –
GFS (Government Finance Statistic).

3. Klasifikace veřejných výdajů

Z **časového** hlediska dělíme veřejné výdaje na:

- běžné (provozní) výdaje,
- kapitálové (investiční) výdaje.

Veřejné výdaje podle **očekávání** dělíme na:

- plánované (předpokládané) výdaje,
- neplánované (mimořádné) výdaje.

3. Klasifikace veřejných výdajů

Odvětвовé členění veřejných výdajů:

- zemědělství a lesní hospodářství,
- průmyslová a ostatní odvětví hospodářství,
- služby pro obyvatelstvo,
- sociální věci a politika,
- bezpečnost státu a právní ochrana a
- všeobecná veřejná správa a služby.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

4. Příčiny růstu veřejných výdajů

Mezi **hlavní faktory** tohoto jevu patří:

- demografické faktory,
- geografické faktory,
- technický a technologický pokrok,
- urbanizace, migrace obyvatelstva do měst,
- inflace,
- rozpočtová omezení,
- tzv. demonstrační efekt,
- vliv elasticity poptávky po veřejných statcích, soukromých statcích,
- politické vlivy,
- ostatní vlivy.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

5. Efektivnost veřejných výdajů a její měření

Hodnocení efektivnosti alokace veřejných prostředků:

- ☐ ex post,
- ☐ ex ante.

Kritéria hodnocení:

- ☐ Hospodárnost,
- ☐ Efektivnost,
- ☐ Účinnost (účelnost).

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

5. Měření efektivnosti veřejných výdajů - metody

Metody hodnotící technickou efektivnost dělíme na:

- ❖ kvantitativní a
- ❖ kvalitativní metody.

Podle **počtu** hodnotících kritérií:

- jednokriteriální a
- vícekriteriální.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

5. Měření efektivity veřejných výdajů - metody

Základní poměrové ukazatele:

- míra (koeficient) efektivity 1. veřejný sektor, VS+SS

$$\text{míra (koeficient) efektivity} = \frac{\text{výstupy}}{\text{vstupy}}$$

- míra (koeficient) efektivity 2. veřejný sektor + soukromý sektor

$$\text{míra (koeficient) efektivity} = \frac{\text{výstupy}_{VS} + \text{výstupy}_{SS}}{\text{vstupy}_{VS} + \text{vstupy}_{SS}}$$

5. Měření efektivity veřejných výdajů - metody

Nákladově výstupové metody:

Metoda	Forma kalkulace vstupů	Forma kalkulace výstupů
CBA	V peněžních jednotkách (průmyslově inženýrskou metodou kalkulace nákladů, příp. metodou parametrického odhadu nákladů).	Peněžně jako přínosy
CMA	V peněžních jednotkách (nejčastěji průmyslově inženýrskou metodou kalkulace nákladů).	Výstupy nejsou přímo sledovány
CEA	V peněžních jednotkách (nejčastěji průmyslově inženýrskou metodou kalkulace nákladů na základě nákladových standardů pro běžné náklady).	Náklady na naturální jednotku výstupu
CUA	V peněžních jednotkách jako dodatečné náklady.	Přírůstek užítu s ohledem na dodatečné náklady

Zdroj: OCHRANA, František a kolektiv. *Veřejný sektor a veřejné finance*. 1. vyd. Praha: Grada, 264 s. 2010. ISBN 978-80-247-3228-2.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Klíčová slova

Veřejné výdaje, vládní výdaje, transfery, hospodárnost, účinnost, efektivnost, nákladově výstupové metody, CBA, CEA, CUA, CMA, růst veřejných výdajů.

Literatura:

- HAMERNÍKOVÁ, Bojka., MAAYATOVÁ, Alena a kol. *Veřejné finance*. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. 340 s. ISBN 978-80-7357-497-0.
- OCHRANA, František a kolektiv. *Veřejný sektor a veřejné finance*. 1. vyd. Praha: Grada, 264 s. 2010. ISBN 978-80-247-3228-2.
- OCHRANA, František. *Hodnocení veřejných projektů a zakázek*. 3., přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2004, 195 s. ISBN 80-735-7033-5.
- PAVEL, Jan. *Ekonomické aspekty veřejných zakázek*. Praha: Oeconomica, 2007, 110 s. ISBN 978-802-4512-600.
- PEKOVÁ, Jitka., PILNÝ, Jaroslav., JETMAR, Marek. *Veřejný sektor – řízení a financování*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. 488 s. ISBN 978-80-7357-936-4.
- PEKOVÁ, Jitka., PILNÝ, Jaroslav., JETMAR, Marek. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 3. vyd. Praha: ASPI, 2008. 712 s. ISBN 978-80-7357-351-5.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Úkoly pro samostatnou práci:

1. Vysvětlete podstatu a obsahovou stránku veřejných výdajů.
2. Objasněte způsoby členění veřejných výdajů.
3. Vysvětlete, z jakých hledisek rozdělujeme veřejné výdaje.
4. Charakterizujte růst veřejných výdajů – příčiny, uveďte příklad.
5. Vysvětlete pojmy: efektivnost, hospodárnost a účinnost v oblasti veřejných výdajů.
6. Popište způsoby měření efektivnosti veřejných výdajů.
7. Charakterizuje metody měření efektivnosti veřejných výdajů.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

